

Boris Jedinák

Pozdní podzim

Žena

Muž

Pozn.- Muž se během celého svého výstupu nesmí ani jednou usmát.

-Jeviště je zařízeno jako obývací pokoj lepšího městského bytu. V levé části (z pohledu diváka) visí Reynkův obraz Pozdní podzim (1931), zasazený do nevkusně robustního rámu.

Napravo od něj stojí věšák.

V zadní stěně jsou černé dveře, vedle nich skomírá oheň ve skromném krbu. Nad ním visí kyvadlové hodiny z vyřezávaného dubu. Pravou zeď tvoří knihovna plná tlustých odborných knih různých vědních a právních odvětví. Uprostřed jeviště stojí nízký čajový stůl, vedle něhož jsou umístěna dvě polstrovaná křesla. Podlaha je kryta těžkým kobercem.-

Žena: *(Oděna do pohodlných domácích šatů sedí v křesle, je začtena do jakési drobné staré knížky. Nejprve se mračí, ale posléze se jí na tváři vyloupne úsměv. Neudrží se tam však dlouho. Její zrak sklouzne o několik řádků níže, když se zamračí ještě více a ke všemu si začne nervózně kousat nehet u palce. Zbrkle otočí stránku. Zprudka se nadechne a opět se o slovo přihlásí úsměv, hned za ním i smích. Těžce si oddychne. Vstane z křesla a držíc prst na rozečtené straně, tiskne si knihu na hrud' a druhou rukou ji hladí.*

Rozhodne se dál pokračovat v četbě. Sedá si nikoli do křesla, nýbrž na koberec. Knihu položí před sebe, leč jakmile zjistí, že by se nad ní musela hrbit, lehne si na břicho, rukama si podepře hlavu. Nedočte ani třetí větu a začne se culit. Možná proto, nebo jednoduše z dobré nálady, si ledabyly skopne střevíce a houpe bosýma nohama.)

-Hodiny odbíjí pátou.-

Muž: *(S posledním úderem hodin vstupuje. Má na sobě oblek naznačující jeho úřednické, právnické či vládní povolání. V ruce drží koženou aktovku.)*

Žena: *(Nevšimne si Muže, je pohlcena knihou.)*

Muž: *(Nejprve si také Ženy nevšimne. Tašku opře o věšák, pak na něj odloží klobouk i kabát. Vyhrne si rukáv a pohlédne na své náramkové hodinky. Zkontroluje čas svých a kyvadlových hodin. Spokojeně kývne hlavou.*

Teprve nyní si uvědomí přítomnost ženy. Tiše ji obchází a zamračeně pozoruje. Kysele-) Co to máš na sobě?

Žena: *(Vyleká se, ale jen nakrátko. Vstane, knihu zaklapne.) Ty jsi doma? Dobrý den, drahý.*

Muž: *(Ukáže Ženě své hodinky.) Je pět hodin. Jistěže jsem doma. (Urovná si rukáv a utáhne kravatu. Posadí se do křesla.)*

Žena: *(Stojí opodál, stále ještě myslí na příběh, který četla.)*

Muž: *Nechala jsi vyhasnout krb. (Přihodí do krbu poleno. Ohmatává si čelo, jako by ho bolelo.) Měl jsem opět náročný den. Teď je tolik práce! Člověk na sebe musí být přísnější než obvykle.*

Žena: *(Zasněně.) Ale bylo by hezké udělat si přestávku. Alespoň malou. (Teskně.) Jak dlouho jsem neviděla živou přírodu!*

Muž: *Nesmysl. Vždyť město je plné parků.*

Žena: *Park obklopený chladnými domy a rušnými ulicemi musí trpět stejně jako zvíře v kleci.*

Muž: *Zbytečně si děláš starosti. (Po chvíli mlčení.) Nakoupila jsi?*

Žena: *Nebyla jsem na nákupu. Co kdybychom si...*

Muž: *(Popuzeně ji přeruší.) Jak to?! Copak nezvládneš ani to málo, co máš na starosti?*

Žena: *(Tiše.) Máme zatím dost jídla pro nás oba.*

Muž: *Jenže dnes nebudeme večeřet pouze ve dvou. Pozval jsem přeci na dnešní večer manžele Karasovy.*

Žena: *(Překvapeně.) Ale to... Já o ničem takovém nevím.*

Muž: *(Nevěří vlastním uším.)* Musel jsem ti to přeci říct.

Žena: *(Jen se na něj smutně dívá.)*

Muž: *(Znaveně.)* Snad jsem přece jenom zapomněl.

Žena: Můžu ještě vyběhnout do města.

Muž: Nikam nepůjdeš! *(Klidněji.)* Všude už budou mít zavřeno.

Žena: Jsi unavený?

Muž: Nejsm.

Žena: *(Sedne si do druhého křesla, natáhne přes stolek svou útlou ruku a pohladí ho po paži.)*

Muž: *(Ignoruje Ženu.)*

Žena: Proč se na mě tedy neusměješ? Bylo by krásné, slyšet od tebe něco milého. Na důkaz tvé lásky. Ani nevíš, jak mě bolí, když se na mě tak mračíš.

Muž: *(Vstane.)* No tak dobře! Jsem unavený.

Žena: Tak se pojd' natáhnout! Už jsme dlouho jen tak neleželi.

Muž: Co to máš dnes za náladu? Já nemám čas na tvé malichernosti. Ostatně ty také ne. Večeře se sama neuvaří!

Žena: Mohl bys mi třeba pomoci.

Muž: *(Odměřeně.)* Každý máme své povinnosti.

Žena: *(Hořce vyhrkne.)* Nemohl bys být trochu...

Muž: *(Zarazí se.)* Trochu co?

Žena: Trochu... *(Tiše.)* jiný?

Muž: *(Chladně Ženu sleduje a přemýšlí. V hlavě se mu rojí spousta podezření a otázek.)* Co to má znamenat? Nějaký útok?

Žena: *(Mlčí, choulí se v křesle.)*

Muž: Byl tu snad za tebou přes den někdo?

Žena: *(Utře si oči, pohlédne na Muže.)* Kdo by za mnou chodil? Celý den jsem byla sama.

- Muž: *(Přísně stojí nad Ženou.)* Cos tedy dělala přes den?
- Žena: Dopoledne jsem poklízela.
- Muž: To ti snad nezabralo celé dopoledne, ne?
- Žena: Máš pravdu, kolem jedenácté jsem si začala chystat oběd. Polévku, zeleninovou.
- Muž: Dále?
- Žena: Po obědě jsem uklidila kuchyň. A pak jsem si šla odpočinout na pohovku u okna.
- Muž: *(Jedovatě.)* Namísto toho, abys nakoupila. Víme. Dál?
- Žena: Utřela jsem prach v knihovně. A pak...
- Muž: Co bylo pak?
- Žena: *(V jejím hlase je znát strach.)* Pak jsem si četla.
- Muž: *(Vyštěkne.)* Noviny?
- Žena: Ne. Na vrchní polici knihovny jsem našla staříčkou zapadlou knížku. *(Podvědomě ji prstem přejede po hřbetě.)*
- Muž: *(Zpozoruje knihu na Ženině klíně. Rychle se pro ni natáhne a kráčí s ní na kraj jeviště.)*
- Žena: *(Zasténá.)* Drahý, ne! *(Chce si ji vzít zpátky.)*
- Muž: *(Odstrčí Ženu. Rozevře knihu a čte. Vůbec se mu nelíbí. Zatne zuby a svraští obočí. S každým přečteným řádkem se jej zmocňuje zášť vůči knize i její čtenářce. Rty se mu zkříví do pohrdlivého šklebu. Nakonec vypoulí oči a knihu zaklapne. Je div, že ji neupustí, jak se mu třesou ruce.)*
Ta věc nepatří do našeho domu!
- Žena: Proč?
- Muž: Taková ztráta času! A teď máš hlavu plnou těch hloupostí!
- Žena: Nemyslím si, že to jsou hlouposti.
- Muž: A co jiného by to bylo?!
- Žena: *(Smutně mlčí.)*

Muž: Hořce lituji toho, že se tady ta kniha vůbec objevila. Měla být už dávno vyhozena. Je to vlastně má vina. *(Levou rukou si promne koutky očí.)* Nezlob se na mne.

Žena: Já a zlobit se? *(Usměje se.)* Naopak! Byla ztracená a já ji našla. Našla jsem si ji.

Muž: Chceš mi tvrdit, že se ti líbí?

Žena: *(Podívá se na Muže. Její úsměv se vytratí.)*

Muž: *(Přijde až k Ženě. Důrazně.)* Líbí se ti?

Žena: *(Vyhrkne.)* Ano. Zalíbila se mi. Zalíbila se mi jako procházky, na něž dávno nesmím. Jako společnost, která mi chybí. *(Pro sebe.)* Jako život, který nemám.

Muž: *(Užasle.)* Nemáš?! Divila by ses, jaký máš krásný život. Spořádaný, počestný, harmonický.

Žena: To sice ano, ale...

Muž: Ale?!

Žena: *(S mlčením zavrtí hlavou.)*

Muž: *(Již mírněji.)* Mám pravdu a ty se mýlíš. Za dvě hodiny přijde naše návštěva a tys ještě nezačala vařit. Ukončeme tu hloupou hádku. *(Pomalým krokem míří ke krbu. Ruku, v níž drží knihu, má napřaženou před sebe. Je tedy zřetelné, že má v úmyslu knihu spálit.)*

Žena: *(Zpozoruje, co má Muž v úmyslu. Zcela impulsivně ho běží zastavit. Knihu mu vytrhne a utíká s ní na druhou stranu jeviště, co nejdál od něj. Přitom ji drží v náručí jako dítě, o něž se bojí.)*

Muž: Okamžitě mi ji dej!

Žena: Nedám!

Muž: Je to ve tvém vlastním zájmu.

Žena: *(Ještě více ji tiskne k sobě. Začíná mít veliký strach. Ale ne o sebe.)*

Muž: *(Znervózní.)* Co ti to vlezlo do hlavy? Neříkej mi, že ji nedokážeš dát ani na chvíli z rukou? Snad... *(Vyděšeně se chytne za ústa, ale jen krátce.)* Snad na ní nejsi závislá? Jako ubohý narkotik. Slaboch na své denní dávce. Ale měj na paměti, že i jej narkotikum zničí.

Žena: *(Kousavě.)* Zničí?

Muž: Pomalu a bolestivě. To je to, co chceš?

Žena: *(Vyděšeně zavrtí hlavou.)*

Muž: *(Znovu se pokusí přiblížit se s napřaženou rukou k Ženě. Chce ji o knihu připravit.)*

Žena: *(Vycítí, co má Muž v úmyslu a uskočí za křeslo.)*

Muž: *(Netrpělivě, zlostně.)* Proč mezi nás dva, doposud spořádaný a vyrovnaný manželský pár se vším všudy...

Žena: *(Najednou také zlostně.)* Se vším všudy?! *(Ale hned svého výbuchu lituje.)*

Muž: *(Pevným hlasem.)* Se vším všudy! Proč mezi nás stavíš něco tak odporného a zbytečného?

Žena: Protože... *(Snaží se mít podobně pevný hlas, leč nezdaří se to.)* Našla jsem v ní přítele! Papírového přítele, který mi do ticha vypráví skvělé příběhy.

Muž: *(Ironicky.)* Skvělé, to je skutečně skvělé!

Žena: *(Prosebně.)* Drahý, prosím, drahý, uložme tu knihu do knihovny. Nechme ji tam. Měla bych radost, takovou radost. Snažně tě prosím!

Muž: To po mně nechtěj.

Žena: Proč ne? Vždyť knihy patří do knihovny! *(S úsměvem.)* Je to jejich přirozené prostředí, kniha v knihovně.

Muž: Žena doma.

Žena: Přesně tak! *(Jde k němu a bere ho něžně za ruku.)* Proč s ní hned do krbu? Vraťme ji mezi její vlastní.

Muž: To já udělat nemohu! *(Odstrčí ji.)*

Žena: *(Upadne na zem a tiše vzlyká. Knihu chrání vlastním tělem.)*

Muž: *(Po chvíli mlčení.)* Nech toho. Pusť se raději do té večeře. Knihu mi dej, alespoň vzkřísím ten krb, který jsi zanedbala.

Žena: *(Neodpovídá, stále se choulí na zemi.)*

- Muž: *(Podívá se na kyvadlové hodiny.)* Čas letí. A my? Zbytečně se tady dohadujeme. Pro mne je to jasná záležitost. Kdybych býval byl věděl, co jsi za hašteřivou ženskou...
- Žena: *(Rozhořčeně.)* Tak?
- Muž: *(Odkašle si.)* Říkám ti, nech toho! Vzpamatuj se!
- Žena: *(Posadí se. Oči má opuchlé od pláče, vlasy rozčuchané.)*
A čeho mám nechat? *(Pro sebe.)* Vždyť nic nedělám. Nikdy nic pořádného nedělám. *(K muži, ostře.)* Nenecháš mě nic dělat!
- Muž: To proto, že se o tebe bojím. Dbám na tvoje bezpečí. Opatruji tě, jak se na manžela sluší a patří.
- Žena: *(Se zoufalým úsměvem.)* Proč tedy neopatruješ i tuto knihu?
- Muž: Opatruji! *(Dojde mu trpělivost. Rychle jde k Ženě a zbrkle se jí snaží knížku vytrhnout a také se mu to docela rychle povede.)*
- Žena: *(Nezbývají jí již síly na jakýkoli odpor.)*
- Muž: *(Uvědomuje si, do jakých mezí zašel. Urovnává si tedy oblek, hladí rozhozené vlasy. Tváří se, jako by se nic nestalo. Tedy, alespoň se o to snaží.)*
- Žena: *(S námahou se zvedá a usedá do křesla. Hledí zarmouceně do země.)*
- Muž: Je to tak lepší, víš? *(Stoupá si za křeslo, ruce pokládá na Ženina ramena.)*
- Žena: *(Hořce.)* Lepší? Kéž bys byl ty lepší! Víš vůbec, jak mi ubližuješ?
- Muž: *(Zalekne se.)* Nevymýšlej si.
- Žena: Ubližuješ-li jí, ubližuješ i mně.
- Muž: Nepřeháníš to trochu?
- Žena: *(Mlčí.)*
- Muž: *(Podívá se na své hodinky.)* Čtvrt na šest, nejvyšší čas začít s přípravou...
- Žena: Mlč! Proboha tě prosím, už mě nech!
- Muž: *(S údivem sleduje Ženu.)*

Žena: Znič si tu hloupou knížku a mě nech na pokoji! *(Běží k muži, snaží se ho uhodit.)*

Muž: *(Nečiní mu pražádné potíže se chabým úderům bránit. Sám ale agresí potlačuje.)*

Žena: *(Vysílena padne muži v objetí. Hořce pláče.)* Já už ...

Muž: *(Konejšivě, jako k dítěti.)* Nech slzy pro něco rozumnějšího, než je kniha.

Žena: Tak už ji spal.

Muž: *(Povytáhne obočí.)* Spálit? Proč hned to?

Žena: *(Bezduše opakuje argumenty Muže.)* Musíš ji přeci zničit, nemá tu co dělat. Mám kvůli ní teď trápení a v hlavě samé hlouposti.

Muž: *(Opatrně uloží ženu do křesla a přejde k Reynkově obrazu. Sundá ho ze zdi, čímž odkryje zazděný trezor. Z náprsní kapsy vyjme klíč a odemkne ho.)* Dohodněme se, drahá. Já ji uložím zde, do našeho trezoru. Tak ti už nebude moci ublížit. Ale kdyby sis přála v ní ještě listovat, řekneš mi a já ti ji odemknu. Ano?

Žena: *(S úlevou.)* Ano... Totiž ne. Ne! Já už si v ní číst nechci. Je to tak vyčerpávající.

Muž: Uvidíš sama. *(Pokládá knihu do trezoru a zamyká jej. Klíč opět schová do náprsní kapsy a obraz zavěsí zpět. Pak jde k Ženě, políbí ji ruku.)*

Žena: *(Pro sebe.)* Je to již za námi.

-Hodiny odbíjí půl šestou.-

To je hodin. Čas neúprosně letí. Jdu připravit tu večeři. *(Zvedá se z křesla a jde ke dveřím.)*

Muž: Tak je to správné. Dej si záležet. Jak to ty umíš.

Žena: *(Unaveně se ohlédne na muže. Z tváře se jí vytratila všechna barva a snad i život. Odchází.)*

Muž: *(Uvelebí se do křesla. Ještě jednou vyndá z kapsy malý klíček a zamyšlen prohlíží si jej.)*

Opona

